

สภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
The Performance of Buddhism Schooling under the Jurisdiction of
Bangkok Metropolitan Administration

พระทรงศักดิ์ แอ๊ดสกุล^{1*}

¹นักศึกษ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี กรุงเทพฯ 10600

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธ 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธตามตัวแปรเพศ คุณวุฒิการศึกษา และประสบการณ์การบริหาร และ 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธ ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 202 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานของผู้บริหารโรงเรียนวิถิปุทธโดยจำแนกตามเพศ วุฒิมหาวิทยาลัย และประสบการณ์การบริหารงาน พบว่าไม่พบความแตกต่าง ปัญหา อุปสรรคการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธของผู้บริหารโรงเรียน พบว่านักเรียนไม่สามารถรู้เข้าใจเหตุผลและได้ประโยชน์ตามหลักคุณค่าแท้ ตามหลักไตรสิกขาได้อย่างถูกต้อง

Abstract

The purposes of this research were to study the performance of Buddhism schooling under the jurisdiction of Bangkok Metropolitan Administration and to study problems, obstacles and suggestions about the performance of Buddhism schooling. The examples were 202 principals of schools, using simple random method. The analytic methods were percentage, standard deviation, t-test and one-way analytical of variance (ANOVA). The results of study found that the performance of Buddhism Schooling under the jurisdiction of Bangkok Metropolitan Administration as a whole was at the highest level. The comparison of principals of Buddhism Schooling classified by sex, level of education and experiences of administration found no difference. The performance problem of the principals in Buddhism Schooling found that students could not understand the reasons and the real value of the three kinds of knowledge for deliverance (Trisika) correctly.

คำสำคัญ : การดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธ

Keyword : Performance of Buddhism Schooling

* ผู้นิพนธ์ประสานงาน ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ soas1887@hotmail.com โทร. 083-897-2008, 0-2868-3177

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักและเห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จึงนำแนวทางของพระพุทธรศาสนามาบูรณาการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบ “โรงเรียนวิถีพุทธ” โดยใช้กระบวนการสอนแบบพุทธ ซึ่งถือว่าเป็นนวัตกรรมการจัดการศึกษา 1 ใน 5 รูปแบบตามนโยบายโรงเรียนรูปแบบใหม่ของนายกรัฐมนตรีในปีการศึกษา 2545 และถือเป็นจุดสำคัญของการนำคุณค่านามาศาของพระพุทธรธรรมมาสู่สังคมไทย อันจะช่วยผลักดันให้เด็ก และเยาวชนไทย สามารถพัฒนาตามศักยภาพ เป็นคนดี คนเก่งของสังคม และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขนักเรียนผู้มีความสุขจิตดีย่อมเรียนหนังสือได้ดีสามารถทำงานได้มากและได้ผลดีอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งสามารถเข้ากับเพื่อนและช่วยเหลือสังคมได้ดีและผู้มีความสุขจิตดีย่อมมีความสุขและความสำเร็จในชีวิตซึ่งหากประชาชนโดยทั่วไปไม่ยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนาแล้ว อาจจะต้องประสบกับความยุ่งยากในชีวิตที่สงบสุขไม่ได้ มีแต่ความเดือดร้อนสร้างปัญหาให้กับสังคมส่งผลให้กับประเทศชาติในที่สุด

สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครมีหน้าที่และรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่เยาวชน เพื่อให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กล่าวคือ **“เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข”** จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาทั้งระบบและกระบวนการที่สอดคล้องต่อการบริหารและการจัดการรวมทั้งการประกันคุณภาพการศึกษา ตามเจตนารมณ์

ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และสอดคล้องกับมาตรา 6 ที่กล่าวไว้ว่า **“การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”**

สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าวและมีนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัดจัดการเรียนการสอนแบบวิถีพุทธ เพื่อพัฒนาเด็กนักเรียน ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กำหนด ซึ่งสถานศึกษาอันประกอบด้วยผู้บริหาร ครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เป็นกลไกสำคัญ ที่จะผลักดันให้การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธเดินหน้าต่อไปอย่างมีพลัง ในการสร้างสรรค์อนาคตของชุมชน สังคม ประเทศชาติ และโลกทั้งหมด ให้เป็นวิถีแห่งสันติสุขที่ยั่งยืนสืบไป

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ตลอดจนแนวทางที่สำคัญในการดำเนินงาน อันจะช่วยสนับสนุนให้การดำเนินงานในโรงเรียนวิถีพุทธบรรลุผลสำเร็จยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดประสิทธิผลต่อการส่งเสริม และพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ ในเด็กและเยาวชน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ตามตัวแปร เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การบริหารงาน
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีเพศต่างกัน มีการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธแตกต่างกัน
2. ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกัน มีการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธแตกต่างกัน
3. ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีประสบการณ์บริหารงานต่างกัน มีการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธแตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2551 ตามแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547: 16) ซึ่งมีองค์ประกอบจำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์และด้านการบริหารจัดการ

2. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 287 คน

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ตามตัวแปร เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การบริหารงาน
3. ทำให้ทราบปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
4. เป็นข้อมูลเพื่อการวางแผนและพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

2. วิธีการศึกษา

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 287 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกนที่ค่าความเชื่อมั่น 99% (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540: 303) กำหนดจำนวนได้กลุ่มตัวอย่าง 202 คน และเลือกจากประชากรโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้ยึดแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธเป็นแนวในการสร้างเครื่องมือ

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ วุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์การบริหารงาน จำนวน 1 ข้อ คือ แบบสอบถามเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้ (check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งผู้วิจัยได้ยึดหลักแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธจำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐาน วิถีชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และด้านบริหารจัดการ ในตอนที่ 2 ข้อคำถามแต่ละข้อจะมีตัวเลือกให้เลือกตอบมี 5 ระดับ แบบมาตราประมาณค่าของลิเกิร์ต (Likert) คือ 5 4 3 2 1 และมีน้ำหนักคะแนนตามระดับการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540: 107)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ เป็นคำถามแบบตัวเลือก (check list) และแบบปลายเปิด

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปอย่างราบรื่นและถูกต้องตามระเบียบของทางราชการผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือของมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีถึงผู้อำนวยการสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการออกหนังสือเพื่อแจ้งไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ความช่วยเหลือในการให้ข้อมูล และการตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้

2. ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยไปรับคืนภายใน 7 วันจำนวน 202 ชุด ได้คืน 200 ชุดคิดเป็นร้อยละ 99.00

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง โดยหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลความหมายวิเคราะห์การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ

เปรียบเทียบการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครจำแนกตามสถานภาพด้านเพศ โดยใช้ค่าสถิติทดสอบค่าที (t-test) ส่วนวุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์การบริหารงาน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ

ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ใช้วิธีสังเกตและคำอธิบาย คำตอบโดยหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

3. ผลการศึกษาและอภิปรายผล

3.1 ข้อมูลสถานภาพของผู้บริหารโรงเรียน

พบว่าผู้อำนวยการโรงเรียนส่วนมากเป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 60.50 ทางด้านวุฒิทางการศึกษา พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนส่วนมากมีวุฒิทางการศึกษาปริญญาโทมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 85.50 ส่วนประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนส่วนมากมีประสบการณ์การทำงาน 10 ปีขึ้นไปมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 46.50

ตารางที่ 1 แสดงค่าร้อยละจำแนกตามเพศ

สถานภาพของผู้บริหาร	จำนวน	ร้อยละ
เพศชาย	79	39.50
หญิง	121	60.50
รวม	200	100.00

ตารางที่ 2 แสดงค่าร้อยละจำแนกตามวุฒิการศึกษา

สถานภาพของผู้บริหาร	จำนวน	ร้อยละ
วุฒิการศึกษาปริญญาตรี	23	11.50
ปริญญาโท	171	85.50
ปริญญาเอก	6	3.00
รวม	200	100.00

ตารางที่ 3 แสดงค่าร้อยละจำแนกตามประสบการณ์

สถานภาพของผู้บริหาร	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์การบริหารต่ำกว่า 5 ปี	27	13.50
5-10 ปี	80	40.00
10 ปีขึ้นไป	93	46.50
รวม	200	100.00

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ	\bar{X}	SD	การดำเนินงาน
1. ด้านกายภาพ	4.42	0.48	มาก
2. ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต	4.57	0.38	มากที่สุด
3. ด้านการเรียนการสอน	4.43	0.45	มาก
4. ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์	4.68	0.37	มากที่สุด
5. ด้านบริหารจัดการ	4.39	0.48	มาก
รวม	4.50	0.36	มากที่สุด

ตารางที่ 5 แสดงค่าเปรียบเทียบการดำเนินงาน
จำแนกตามเพศ

การดำเนินงาน	เพศชาย		เพศหญิง		t	P
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
1. ด้าน กายภาพ	4.38	0.49	4.45	0.04	0.89	0.37
2. ด้าน กิจกรรม พื้นฐานชีวิต	4.55	0.38	4.59	0.38	0.73	0.46
3. ด้านการ เรียนการสอน	4.40	0.44	4.46	0.45	0.95	0.34
4. ด้าน บรรยากาศ และ ปฏิสัมพันธ์	4.68	0.36	4.67	0.37	0.15	0.87
5. ด้านบริหาร จัดการจัดการ	4.37	0.50	4.41	0.48	0.65	0.51
รวม	4.48	0.36	4.52	0.35	0.77	0.43

ตารางที่ 6 แสดงค่าเปรียบเทียบการดำเนินงาน
จำแนกตามวุฒิการศึกษา

แหล่ง ความแปรปรวน	ระหว่าง กลุ่ม	ภายใน กลุ่ม	รวม
Sum of Squares	0.266	25.913	26.179
df	2	197	199
Mean Square	0.133	0.132	
F	1.011		
P	0.366		

ตารางที่ 7 แสดงค่าเปรียบเทียบการดำเนินงาน
จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

แหล่ง ความแปรปรวน	ระหว่าง กลุ่ม	ภายใน กลุ่ม	รวม
Sum of Squares	0.214	25.965	26.179
df	2	197	199
Mean Square	0.107	0.132	
F	0.813		
P	0.445		

3.2 ผลการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียน มีการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ ในระดับมีการ ปฏิบัติมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ด้าน กิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านกายภาพ ส่วนด้านบริหารจัดการมีค่าเฉลี่ย อยู่ในลำดับสุดท้าย

3.2.1 ด้านกายภาพ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียน มีระดับการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธด้าน กายภาพในระดับมีการปฏิบัติมาก โดยเรียงลำดับ จากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ คือ ได้ดำเนินการจัดบริเวณสถานศึกษาปราศจากสิ่งเสพติด อบายมุข สิ่งมอมเมาทุกชนิด รองลงมา คือ ได้ ดำเนินการจัดอาคารสถานที่สภาพแวดล้อม ภายในสถานศึกษาให้มีความสะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย สงบ และใกล้ชิดธรรมชาติ ได้ดำเนินการ จัดประดิษฐานพระพุทธรูปประจำโรงเรียน และประจำห้องเรียนอย่างเหมาะสม และได้ ดำเนินการจัดทำป้ายนิเทศ ป้ายคติธรรม คำขวัญ

คุณธรรมจริยธรรมโดยทั่วไป ในบริเวณโรงเรียนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

3.2.2 ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต

ผลการวิจัยพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีระดับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิตในระดับมีการปฏิบัติมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา รองลงมา คือ ส่งเสริมให้นักเรียนมีสุขภาพจิตดี มีความร่าเริง แจ่มใส ส่งเสริมให้นักเรียนมีความกตัญญูทักท้วง ต่อผู้มีพระคุณและหาโอกาสตอบแทนบุญคุณ ส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตใจเมตตา กรุณา มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานและเรียนรู้อย่างตั้งใจอดทน และขยันหมั่นเพียร ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักบำเพ็ญ-บุญ คุณโทษ ส่งเสริมให้นักเรียนระลึกและศรัทธาในพระรัตนตรัยเป็นประจำและในโอกาสสำคัญอย่างต่อเนื่องเป็นวิถีชีวิต ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักดูแลร่างกายและการแต่งกายให้สะอาดและเรียบร้อยอยู่เสมอ ส่งเสริมให้นักเรียนใฝ่รู้ใฝ่เรียนรู้จักแสวงหาความรู้และพัฒนาตนเองพัฒนางานอยู่เสมอ ส่งเสริมให้บุคลากร นักเรียนมีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าในการสืบทอดพระพุทธศาสนา ส่งเสริมให้นักเรียนมีความศรัทธาและเข้าใจที่ถูกต้องในพระรัตนตรัย ส่งเสริมการปฏิบัติกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา อย่างเห็นคุณค่า รู้และเข้าใจ ส่งเสริมกิจกรรมความรับผิดชอบต่อ ดูแลรักษาพัฒนาอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอจนเกิดเป็นนิสัย ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพึ่งตนเองได้ และทำงานเลี้ยงชีพด้วยความสุจริต สนับสนุนให้ครู

จัดกิจกรรมให้นักเรียนดำรงชีวิตที่เกื้อกูลต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีล 5 อย่างสม่ำเสมอส่งเสริมการฝึกฝนอบรมนักเรียนให้เกิดการกิน อยู่ ดู ฟังเป็น (รู้เข้าใจเหตุผลและได้ประโยชน์ตามหลักคุณค่าแท้ ตามหลักไตรสิกขา) มีส่วนร่วมในการปลูกฝังนักเรียนให้รู้จักบริโภคใช้สอยปัจจัย 4 ในปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสมได้คุณค่า และส่งเสริมให้นักเรียนประเมินผล ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมโดยอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลอย่างมีเหตุผลมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

3.2.3 ด้านการเรียนการสอน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนวิถีพุทธมีระดับการดำเนินงานด้านการเรียนการสอนในระดับมีการปฏิบัติมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการพุทธธรรม (สอดแทรกคุณธรรม) และหลักไตรสิกขาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ส่งเสริมให้มีการนำหลักธรรมมาเป็นฐานในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา นิมนต์พระสงฆ์หรือเชียววิทยาการภูมิปัญญาทางพระพุทธศาสนาสอนนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมให้มีการนำหลักธรรมมาเป็นฐานในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา สนับสนุนให้ครูใช้สื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใฝ่รู้และให้แสวงหาความรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ จัดกิจกรรมบริหารจัดการ เจริญปัญญาทั้งในการเรียนการสอนและในกิจกรรมการดำรงชีวิตประจำวัน สนับสนุนให้ครูมีการวัดประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย ครอบคลุมตามหลัก

ภาวนา 4 (กาย ศีล จิต ปัญญา) โดยมีจุดเน้นเพื่อพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนให้ครูนำนักเรียนไปเรียนรู้ที่วัดหรือศาสนสถานที่ใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้ประจำของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3.2.4 ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์

ผลการวิจัยพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนวิถิปุทธมีระดับการดำเนินงานด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ในระดับมีการปฏิบัติมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ มีความซื่อสัตย์และจริงจังในการปฏิบัติงาน มีพรหมวิหารธรรมประจำใจ ส่งเสริมบุคลากรและนักเรียนให้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้อื่น ยกย่อง เชิดชูผู้กระทำความดีเป็นประจำ ส่งเสริมให้ครูมีพรหมวิหารธรรมมีความเป็นกัลยาณมิตร มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงามตามหลักไตรสิกขา ส่งเสริมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร อ่อนน้อม ถ่อมตน เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน ยิ้มแย้ม มีเมตตาต่อกัน ทั้งครูต่อนักเรียน ครูต่อครู นักเรียนต่อนักเรียน และครูต่อผู้ปกครอง มีความรู้ความเข้าใจในพระรัตนตรัย และศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม (ลด ละ เลิก อบายมุข) ถือศีล 5 และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ส่งเสริมให้ครูมีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม (ลด ละ เลิก อบายมุข) ถือศีล 5 และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ส่งเสริมบรรยากาศ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ใฝ่สร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ครูมีความรู้และความเข้าใจในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3.2.5 ด้านบริหารจัดการ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนวิถิปุทธมีระดับการดำเนินงานด้านบริหารจัดการในระดับมีการปฏิบัติมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ธรรมนูญหรือแผนกลยุทธ์ที่มีจุดเน้นการพัฒนาโรงเรียนวิถิปุทธ ส่งเสริมให้บ้านและชุมชนมีสมาชิกที่ดีและไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด อบายมุข ทั้งปวง ปกป้อง ศรัทธาสร้างเสริมปัญญาในพระพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นกับบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง ทำให้โรงเรียนได้รับความเชื่อมั่นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (บ้าน วัด ราชการ) ร่วมมือกับผู้ปกครอง วัด และชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนและชุมชน แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน แต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธและบริหารดำเนินงานอย่างต่อเนื่องโดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย คือ บ้านวัดโรงเรียน (บวร) มีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชนและสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จัดให้มีระบบตรวจสอบและประเมินผล โดยเปิดโอกาสให้มีการเสนอแนะอย่างเป็นกัลยาณมิตรเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีหลักสูตรสถานศึกษา หน่วยงานเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการพุทธธรรมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนให้วัดมีศาสนทายาทเพิ่มขึ้นและเป็นกำลังช่วยงานส่งเสริมด้านพระพุทธศาสนาและเสริมสร้างทางปัญญาที่เน้นภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ วุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์บริหารงาน ของผู้อำนวยการโรงเรียนพบว่าไม่พบความแตกต่าง

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ เรียงตามลำดับ ดังนี้ นักเรียนไม่สามารถรู้เข้าใจเหตุผล และได้ประโยชน์ตามหลักคุณค่าแท้ตามหลักไตรสิกขา ได้อย่างถูกต้อง ไม่สามารถจัดสถานที่ในการจัดประดิษฐานพระพุทธรูปประจำโรงเรียนและประจำห้องเรียนได้อย่างเหมาะสม ไม่สามารถจัดหาคณะกรรมการดำเนินงาน คณะกรรมการที่ปรึกษาดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธและบริหารดำเนินงานอย่างต่อเนื่องโดยผู้เกี่ยวข้องที่มีความรู้ความถนัดได้ทุกฝ่าย คือ บ้านวัดโรงเรียน (บวร) มีส่วนร่วม ไม่สามารถจัดการเรียนรู้โดยสอดแทรกคุณธรรมและหลักไตรสิกขาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันได้ ไม่สามารถเชื่อมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร อ่อนน้อม ถ่อมตน เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน ยิ้มแย้ม มีเมตตาต่อกัน ทั้งครูต่อนักเรียน ครูต่อครู นักเรียนต่อนักเรียน และครูต่อผู้ปกครองได้อย่างสมบูรณ์ ส่วนข้อเสนอแนะพบว่าผู้อำนวยการโรงเรียนมีข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ เรียงตามลำดับ ดังนี้ ควรบ่มเพาะคุณลักษณะของผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในวิถีการดำเนินชีวิตแบบวิถีพุทธ และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง การจัดสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ควรดำเนินไปบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และมีการนิเทศติดตาม

อย่างต่อเนื่อง ควรจัดอบรมให้แก่บุคลากรและครู เพื่อให้ได้รับการเตรียมความพร้อม สร้างความตระหนัก และความเข้าใจหลักการของโรงเรียนวิถีพุทธ ควรจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้มีความสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมและการพัฒนาผู้เรียนตามแบบวิถีพุทธ ควรบูรณาการวิถีพุทธเข้ากับหลักสูตรสถานศึกษาและในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนควรส่งเสริมให้จัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่องเน้นคนดีมากกว่าคนเก่ง ควรจัดงบประมาณจัดหาสื่อเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องอย่างเพียงพอกว่าที่เป็นอยู่ ควรประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้ทราบกันทั่วไป ถึงหลักการและรูปแบบของโรงเรียนวิถีพุทธอย่างทั่วถึง และต่อเนื่อง ควรให้พระภิกษุที่มีความสามารถในการสอน และมีเวลาเพียงพอเข้ามามีส่วนร่วมในการอบรมเด็กนักเรียน ควรเปิดโอกาสให้บ้าน วัด ชุมชน ครู และนักเรียน มีส่วนร่วมให้มาก ควรมีสถานที่ เช่น ห้องจริยธรรมให้เด็กไว้ฝึกสมาธิ ปฏิบัติกรรมฐาน ควรมีการจัดการที่ดี มีการประเมินที่เป็นระบบ เพราะจะได้ทราบว่านักเรียนมีการพัฒนาหรือไม่ ควรจัดให้โรงเรียนทุกโรงเรียนมีโอกาสจัดการเรียนการสอนแบบโรงเรียนวิถีพุทธ

4. สรุป

4.1 สรุปการศึกษาและอภิปราย

จากผลวิจัยการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

4.1.1 การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบด้วย

ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์และด้านบริหารการจัดการ โดยภาพรวมมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมีการปฏิบัติมากที่สุด ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธาณี ภูสวดศรี (2550) ศึกษาเรื่องศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคเหนือ เขต 2 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ควรจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรม และพัฒนาผู้เรียนตามแบบวิถีพุทธ เพาะบ่มคุณลักษณะของผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจ ในวิถีการดำเนินชีวิตแบบวิถีพุทธ และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างถูกต้อง การบริหารจัดการกิจกรรมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ควรดำเนินไปบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และมีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง

1.1 ด้านกายภาพ การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านกายภาพมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมีการปฏิบัติมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธานี ภูสวดศรี (2550) ด้านกายภาพ พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนได้ดำเนินการจัดบริเวณสถานศึกษาปราศจากสิ่งเสพติด อบรมมุข สิ่งมอมเมาทุกชนิด มีการปฏิบัติมาก ทั้งนี้เป็นเพราะนโยบายกระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้โรงเรียนเป็นสถานที่ปราศจากสิ่งเสพติด ตามโครงการโรงเรียนสีขาว และดั่งที่กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 10) ได้ให้แนวคิดเบื้องต้นของการจัดการสภาพสถานศึกษาที่เหมาะสมว่าสถานศึกษาควรจัดอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม ห้องเรียน และแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาศีล สมาธิ และปัญญา เช่น มีศาลาประดิษฐานพระพุทธรูปเด่นเหมาะสมที่จะชวนให้

ระลึกถึงพระรัตนตรัยอยู่เสมอ มีมุมหรือห้องให้ศึกษาพุทธธรรม บริหารจิตภาวนาเหมาะสมหรือมากพอที่จะบริการผู้เรียนหรือการตกแต่งบริเวณให้เป็นธรรมชาติ หรือใกล้ชิดธรรมชาติ ชวนให้มีใจสงบและส่งเสริมปัญญา เช่น ผู้อำนวยการโรงเรียนได้ดำเนินการจัดทำป้ายนิเทศ ป้ายคติธรรม คำขวัญคุณธรรมจริยธรรมโดยทั่วไป ในบริเวณโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เพราะอาจเนื่องมาจากบุคลากรทางการศึกษาหรือครูมิงานรับผิดชอบในหน้าที่มาก ไม่มีเวลาในการจัดทำป้ายนิเทศ ป้ายคติธรรม ควรให้มีการส่งเสริมการจัดทำป้ายนิเทศ ป้ายคติธรรม หรือการประกวดของนักเรียน โรงเรียนก็จะได้เพิ่มจำนวนป้ายนิเทศ ป้ายคุณธรรมได้

1.2 ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต มีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมีการปฏิบัติมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของธานี ภูสวดศรี (2550) ด้านการจัดกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิตพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความเห็นว่าส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา เพราะเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของคนไทยตามหลักศีลธรรมเพราะทุกคนดำเนินตามเบญจศีลและเบญจธรรม จึงทำให้สามารถส่งเสริมได้ง่ายและผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนประเมินผล ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมโดยอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลอย่างมีเหตุผลซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในด้านกิจกรรมพื้นฐานอันเนื่องมาจากระดับสติปัญญาของนักเรียนในวัยประถมศึกษาที่จะปลูกฝังให้สามารถประเมินผล ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่

เหมาะสมโดยอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลอย่างมีเหตุผลนั้น ต้องใช้เวลาปลูกฝังที่ยาวนาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 10) ได้ให้แนวดำเนินการของโรงเรียนวิถีพุทธให้มีการจัดกิจกรรมการไหว้พระสวดมนต์และปฏิบัติสมาธิเป็นกิจกรรมพื้นฐาน วิถีชีวิตเบื้องต้นที่โรงเรียนวิถีพุทธควรดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามหลักไตรสิกขา จึงทำให้สถานศึกษามีการปฏิบัติมากที่สุดและมาก

1.3 ด้านการเรียนการสอน การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการเรียนการสอน มีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมีการปฏิบัติมาก ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของธานี ภูสวดศรี (2550) ด้านการเรียนการสอนพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข เพราะเป็นนโยบายของกระทรวงที่ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุขและผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนให้ครูนำนักเรียนไปเรียนรู้ที่วัดหรือศาสนสถานที่ใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้ประจำของโรงเรียนอย่างต่อเนื่องค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด แต่ระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เพราะว่าการนำนักเรียนออกนอกสถานที่ต้องมีครูและบุคลากรทางการศึกษาไปควบคุมดูแลความปลอดภัยทั้งในการเดินทางทั้งในขณะปฏิบัติกิจกรรมซึ่งบางครั้งโรงเรียนมีบุคลากรดูแลนักเรียนไม่เพียงพอก็ต้องขอความร่วมมือจากทางผู้ปกครองหรือเชิญผู้ปกครองมาเข้าร่วมกิจกรรม

1.4 ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ มีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมีการปฏิบัติ

มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของธานี ภูสวดศรี (2550) ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความซื่อสัตย์ และจริงจังในการปฏิบัติงาน เนื่องจากผู้อำนวยการโรงเรียนต้องบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของกระทรวงศึกษาธิการและผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีความรู้และความเข้าใจในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อาจเนื่องมาจากผู้อำนวยการโรงเรียนยังไม่เกิดความเข้าใจในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาได้อย่างชัดเจนจึงควรมีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญชำนาญ แตกฉานทางด้านหลักไตรสิกขามาบรรยายให้ผู้อำนวยการโรงเรียนและบุคลากรทางการศึกษาได้เกิดความเข้าใจมากขึ้น

1.5 ด้านบริหารจัดการ การดำเนินงานโรงเรียน ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครด้านบริหารจัดการ ด้านบริหารจัดการมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมีการปฏิบัติมาก ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของธานี ภูสวดศรี (2550) ด้านบริหารจัดการพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ธรรมนูญหรือแผนกลยุทธ์ที่มีจุดเน้นการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธจึงสามารถตอบได้อย่างชัดเจนว่าเมื่อผู้อำนวยการโรงเรียนรับนโยบายการศึกษามาแล้วโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดสภาพโรงเรียนวิถีพุทธจึงมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนให้วัดมีศาสนทายาทเพิ่มขึ้นและเป็นกำลังช่วยงานส่งเสริมด้านพระพุทธศาสนาและเสริมสร้างทางปัญญา ที่เน้นภูมิปัญญาท้องถิ่นเนื่องมาจากการปลูกฝังให้นักเรียนเป็น

ศาสนทายาทของทางศาสนานั้นต้องใช้เวลาการปลูกฝังนานจึงต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งบ้าน วัด โรงเรียน (บวร)

ดังนั้นผู้อำนวยการโรงเรียนเห็นตรงกันว่า การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธโดยคำนึงถึงนักเรียน การอยู่ใกล้ชิดครูเพื่อรับคำแนะนำสั่งสอนที่ดีในการดำเนินชีวิตตามหลักธรรม มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดและมาก ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการมีแนวปฏิบัติ ที่ชัดเจน ให้โรงเรียนวิถีพุทธสามารถดำเนินการจัดปัจจัยต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วยจัดสภาพทางกายและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่ปัจจัยในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาคุณธรรม 4 ประการ คือ การอยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ มีข้อมูล มีสื่อที่ดี (ลับปฐิสลสังเสวะ) การใส่ใจศึกษาเล่าเรียน โดยมีฐานของหลักสูตรการเรียนการสอนที่ดี (สัทธัมมัสสวณะ) การมีกระบวนการคิดที่ดี คิดถูกวิธี โดยมีสภาพและบรรยากาศที่ส่งเสริม (โยนิโสมนสิการ) และปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมหรือนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้อย่างเหมาะสม (ธัมมานุถัมมปฏิบัติ) ทำให้โรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดและมาก

4.1.2 การเปรียบเทียบการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ วุฒิต่างการศึกษา ประสบการณ์ การบริหารงานของผู้อำนวยการโรงเรียนพบว่า การดำเนินงานไม่พบความแตกต่าง ผลที่เกิดจากการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียนที่ได้จำแนกตามเพศ วุฒิต่างการศึกษา และประสบการณ์การบริหารงานดังที่พบนั้นเป็นเพราะการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของ

โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครได้มีการดำเนินงานตามคู่มือนิเทศการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 และโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครนั้นได้รับการร่วมมือในการช่วยพัฒนาโรงเรียนจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครเป็นอย่างดี ทำให้การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครเป็นไปได้อย่างเรียบร้อย

4.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาบทบาทของผู้อำนวยการโรงเรียนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. ควรศึกษาปัจจัยในการบริหารงานที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
3. ควรศึกษาปัจจัยในการดำเนินงานด้านบริหารจัดการในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

5. กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำเร็จได้โดยสมบูรณ์ด้วยความกรุณาดูแลเอาใจใส่ถวายความรู้เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำแนวทางตลอดช่วงระยะเวลาของการศึกษา โดยมีท่านรองศาสตราจารย์ ดร.วิไล ตั้งจิตสมคิด เป็นประธาน และรองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ หลายมาลา เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้ให้คำแนะนำช่วยเหลือตลอดจนแก้ไขเพิ่มเติม

เสนอแนะข้อบกพร่องต่าง ๆ ทุกขั้นตอนของการดำเนินงานวิจัย ผู้วิจัยขออนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอเจริญพรอนุโมทนาบุญคุณของโยมมารดาที่คอยให้กำลังใจมาตลอดประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบเป็นการบูชาคุณบิดามารดา คณะครูอาจารย์ ญาติสนิทมิตรสหาย และผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนสนับสนุนให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จอย่างสมบูรณ์

6. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. 2546. **แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ.** กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2547. **แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ.** กรุงเทพมหานคร: อุษาการพิมพ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2547. **สู่การศึกษาแนวพุทธ.** กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว.

- จรัล เพชรดี. 2549. **การดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 2.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ธานี ภูสศรี. 2550. **ศึกษาสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). 2548. **สู่การศึกษาแนวพุทธ.** กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและครุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540. **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมและสังคมศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. 2547. **โรงเรียนวิถีพุทธ.** กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.